ՀԵԼՍԻՆԿՅԱՆ ՔԱՂԱՔԱՑԻԱԿԱՆ ԱՍԱՄԲԼԵԱՅԻ
ՎԱՆԱՁՈՐԻ ԳՐԱՍԵՆՅԱԿ

2014-2018 թթ.
ՌԱԶՄԱՎԱՐԱԿԱՆ ՊԼԱՆ

Վանաձոր, 2014

Փաստաթուղթը մշակվել է ՀՔԱ Վանաձորի կայունության և ինստիտուցիոնալ կարողությունների զարգացման ծրագրերի շրջանակներում՝ Բաց Հասարակություն Հիմնադրամների և Քաունթերփարթ Ինթերնեշնլ-Հայաստանի աջակցությամբ: Փաստաթղթում ներկայացված դիրքորոշումները ՀՔԱ Վանաձորի գրասենյակինն են և կարող են չհամընկնել ֆինանսավորող կառույցների կարծիքների հետ: Սույն ռազմավարական պլանը մշակվել է կազմակերպության 2011-2015 թթ. ռազմավարական պլանի գնահատման և վերանայման արդյունքում: 2011-2015 թթ. ռազմավարական պլանը ուժը կորցրած է համարվում ՀՔԱ Վանաձորի Խորհրդի կողմից սույն փաստաթղթի հաստատումից հետո: Սույն փաստաթուղթը կվերանայվի երկու տարին մեկ՝ ՀՔԱ Վանաձորի գրասենյակի խորհրդի և ղեկավար անձնակազմի կողմից կազմակերպության գործունեության գնահատման արդյունքում:

ՀԵԼՍԻՆԿՅԱՆ ՔԱՂԱՔԱՑԻԱԿԱՆ ԱՍԱՄԲԼԵԱՅԻ
ՎԱՆԱՁՈՐԻ ԳՐԱՍԵՆՅԱԿ

2014-2018 թթ.
ՌԱԶՄԱՎԱՐԱԿԱՆ ՊԼԱՆ

ՀՔԱ Վանաձորի գրասենյակի տեսլականն է՝ մարդու արժանապատվության, ժողովրդավարության և խաղաղության գերակա արժեքներով ձևավորված հասարակություն,

ՀՔԱ Վանաձորի գրասենյակի առաքելությունն է՝ ազգային և տարածաշրջանային մակարդակներում քաղաքացիական նախաձեռնությունների աջակցությունն ու խթանումը, խաղաղասիրական ու իրավապաշտպանական գործունեության հզորացումը:

Բովանդակություն

Ով ենք մենք 7
Ինչ է կատարվում 8
Ինչ ենք մենք անում 9
Ում հետ ենք մենք աշխատում 11
Ինչի ենք հասել մինչ այժմ 13
Ինչի ենք մենք հասնելու 16
ՀՔԱ Վանաձորի գրասենյակի 2014-2018 թթ. ռազմավարական նպատակներն ու խնդիրները 16
Հավելված Ա. ՀՔԱ Վանաձորի գրասենյակի կառուցվածք 35
Հավելված Բ. 2014-2018 թթ. ռազմավարական պլանի իրականացման մոտավոր բյուջե 36
Հավելված Գ. Անդամներ 37
Հավելված Դ. Գործընկերներ և ցանցեր 38
Միջպետական և միջազգային գործընկեր կազմակերպություններ 38
Միջազգային և տեղական ցանցեր 38
Տեղական գործընկեր կազմակերպություններ 39

Ով ենք մենք

Հելսինկյան Քաղաքացիական Ասամբլեայի Վանաձորի գրասենյակը /այսուհետ` ՀՔԱ Վանաձորի գրասենյակ/ ոչ քաղաքական, ոչ կրոնական, շահույթ չհետապնդող հասարակական կազմակերպություն է, որը միավորում է ժողովրդավարության, հանդուրժողության, բազմակարծության և մարդու իրավունքների գերակայության սկզբունքներն արժևորող անհատների:

ՀՔԱ Վանաձորի գրասենյակը հիմնադրվել է 1998 թվականին որպես ՀՔԱ Հայաստանի կոմիտեի մասնաճյուղ, գրանցվել է 2001 թվականին և վերագրանցվել է 2005 թվականին ՀՀ արդարադատության նախարարությունում: Կազմակերպության գլխավոր գրասենյակը գտնվում է Լոռու մարզկենտրոն[1] Վանաձորում: Կազմակերպությունն ունի ներկայացուցչություններ Սպիտակ և Երևան քաղաքներում: Կազմակերպության գործունեության աշխարհագրությունը ընդգրկում է ինչպես Լոռու մարզը, այնպես էլ հանրապետության ողջ տարածքը:

Կազմակերպության գերագույն ղեկավար մարմինը Ընդհանուր ժողովն է, որը Կազմակերպության կառավարման և գործունեության վերաբերյալ վերջնական որոշումներ կայացնելու իրավասություն ունի: Ընդհանուր ժողովը բաղկացած է Կազմակերպության անդամներից: ՀՔԱ Վանաձորի գրասենյակն ունի 14 անդամ:

Ընդհանուր ժողովների միջև ընկած ժամանակահատվածում Կազմակերպության ընթացիկ գործունեությունը վերահսկվում է Կազմակերպության խորհրդի կողմից: Խորհուրդը ներկայացուցչական մարմին է, որն ընտրվում է ընդհանուր ժողովի կողմից: ՀՔԱ Վանաձորի գրասենյակի խորհուրդը պաշտոնապես ընտրվել է 2012 թ. մարտին և բաղկացած է 5 անդամից:

Կազմակերպության գործունեության հիմնական բնագավառներն են՝ մարդու իրավունքների, շահերի պաշտպանություն և խաղաղասիրություն: Իր գործունեությունն իրականացնելիս կազմակերպությունը ելնում է Հայաստանի Հանրապետության կողմից վավերացված մարդու իրավունքների վերաբերյալ միջազգային փաստաթղթերի, նորմերի տեղայնացման և պաշտպանության անհրաժեշտությունից:

Հայաստանի Հանրապետությունը Միացյալ ազգերի կազմակերպությանը անդամագրվել է 1992 թ. մարտի 22-ին, իսկ Եվրոպայի խորհրդին՝ 2001 թվականի հունվարի 25-ին: Հայաստանի Հանրապետությունը վավերացրել է միջազգային եւ տարածաշրջանային մի շարք կոնվենցիաներ եւ փաստաթղթեր՝ Քաղաքացիական և քաղաքական իրավունքների մասին միջազգային դաշնագիրը եւ կից արձանագրությունը, Խոշտանգումների և այլ դաժան, անմարդկային կամ արժանապատվությունը նվաստացնող վերաբերմունքի կամ պատժի կանխարգելման մասին կոնվենցիան (1993 թվական), Մարդու իրավունքների և հիմնարար ազատությունների պաշտպանության մասին եվրոպական կոնվենցիան, կից արձանագրությունը (2002 թվական), Վերանայված եվրոպական սոցիալական խարտիան (2001 թվական), Տեղական ինքնակառավարման եվրոպական խարտիան (2001 թվական), Խոշտանգումների և անմարդկային կամ արժանապատվությունը նվաստացնող վերաբերմունքի կամ պատժի կանխարգելման մասին եվրոպական կոնվենցիան (2001 թվական):

[1] Լոռու մարզը իր տարածքով /3789 կմ² տարածքով` Հայաստանի տարածքի 12.7%/ հանրապետության երրորդ մարզն է: Մարզի բնակչությունը կազմում է 234,700 մարդ /2013 թվականի տվյալներով/, որի 58.46%-ը քաղաքաբնակ է:

Ինչ է կատարվում

2013 թ. նշանավորվեց մի շարք կարևոր իրադարձություններով, որոնք ազդեցին Հայաստանի հանրապետության յուրաքանչյուր բնակչի այդ թվում իրավապաշտպանների և իրավապաշտպան կազմակերպությունների համար: ներկա իրավիճակը հանգամանալից կերպով վերլուծության է ենթարկվել և ներկայացվել է ՀՔԱ Վանաձորի գրասենյակի կողմից բազմաթիվ թեմատիկ զեկույցներում:

Ըստ ՀՔԱ Վանաձորի գրասենյակի՝ Հայաստանի հանրապետությունում մարդու իրավունքների հիմնական մարտահրավերը Սերժ Սարգսյանի որոշումն է միանալու Ռուսաստանի, Ղազախստանի և Բելառուսի հետ Մաքսային միությանը՝ ձախողելով Ասոցացման համաձայնագրի նախաստորագրումը: Մաքսային միության մի շարք անդամ երկրներում՝ Ռուսաստանում, Բելառուսում և Ղազախստանում, քաղաքացիական հասարակության իրավունքների սահմանափակման և ահաբեկման ընդունված գործելակերպը մեծ հույս չի ներշնչում, իսկ իրավապաշտպանների նկատմամբ Հայաստանի կառավարության ոտնձգությունների ծավալների աճով հստակ ուրվագծվում է քաղաքացիական հասարակության նկատմամբ շատ ավելի անբարյացակամ դիրքորոշում որդեգրելու Հայաստանի կառավարության հակումը:

Այս իրավիճակում ՀՔԱ Վանաձորի գրասենյակը ձգտում է համագործակցել գործընկերների հետ՝ նվազեցնելու պետության քաղաքականության հետ կապված ռիսկերը, ինչպես նաև կանխարգելելու այն բացասական միտումները, որոնք արդեն իսկ տեսանելի են իրավապաշտպանների և իրավապաշտպան կազմակերպությունների նկատմամբ աճող ճնշումների տեսքով: Հաշվի առնելով նոր մարտահրավերները՝ ՀՔԱ Վանաձորի գրասենյակը կարևորում է իր անձնակազմի կարողությունների շարունակական զարգացումը՝ ապահովելու որպեսզի կազմակերպությունը շարունակի իրականացնել իր գործողությունները ներկայիս անորոշ իրավիճակում և աշխատել քաղաքացիական հասարակության գործընկերների հետ՝ Հայաստանը կրկին ժողովրդավարական զարգացման և եվրոպական ինտեգրման ուղի վերադարձնելու նպատակով:

Ինչ ենք մենք անում

ՀՔԱ Վանաձորի գրասենյակը որդեգրել է մարդու իրավունքների պաշտպանության վերաբերյալ համալիր մոտեցում, որն ուղղված է ինչպես իրավունքների խախտման կանխարգելմանը, այնպես էլ խախտված իրավունքների վերականգնմանը: ՀՔԱ Վանաձորի գրասենյակը մարդու իրավունքների պաշտպանությունն իրականացնում է հետևյալ տրամաբանությամբ՝ անհատ -> խումբ-> հասարակություն և պետական հաստատություններ:

- ✧ Իրավական աջակցություն
  - Անվճար իրավական աջակցություն (գրավոր և բանավոր)
  - Դատական պաշտպանություն, ներկայացուցչություն
  - Արագ արձագանքում/թեժ գիծ
- ✧ Մարդու իրավունքների մշտադիտարկում/քաղաքացիական վերահսկողություն (այցելությունների, պաշտոնական գրությունների, հասարակական հարցումների, զանգվածային լրատվամիջոցների և այլ միջոցներով)
  - Փակ և կիսափակ հաստատություններում
  - Ընտրական գործընթացների նկատմամբ
  - Դատաքննության նկատմամբ
  - Թիրախային ոլորտներում պետական ծախսերի նկատմամբ
  - Թիրախային ոլորտներում պետական ծրագրերի իրականացման նկատմամբ
  - Տեղական ինքնակառավարման մարմինների կառավարման նկատմամբ
- ✧ Քաղաքացիական նախաձեռնություն և շահերի պաշտպանություն
  - Իրազեկության բարձրացում (արշավներ, հրապարակումներ, հանրային միջոցառումներ/ մամլո ասուլիսներ, քննարկումներ, շնորհանդեսներ, հրատապ հայտարարություններ, բողոքի ակցիաներ)
  - Օրենսդրության և պրակտիկայի ուսումնասիրություն ու վերլուծություն, օրենսդրական նախաձեռնություններ
  - Ռազմավարական դատավարություններ
  - ՀՀ միջազգային պարտավորությունների վերաբերյալ ստվերային զեկույցների պատրաստում և ներկայացում
  - Հայաստանում մարդու իրավունքների իրավիճակի վերաբերյալ տեղեկատվության ներկայացում միջազգային կազմակերպություններին /հրատապ հայտարարություններ, զեկույցներ/

Անհատական մակարդակում ՀՔԱ Վանաձորի գրասենյակի աշխատակիցները քաղաքացիներին տրամադրում են անվճար իրավաբանական օգնություն մի շարք հարցերի շուրջ, իսկ նրանց իրավունքների խախտման դեպքերում ներկայացնում են նրանց շահերը դատարանում կամ աջակցում են նրանց պաշտոնական հարցումներ, հանցագործության մասին հաղորդումներ, հայցեր և բողոքներ կազմելու և ներկայացնելու հարցում: Մենք ոչ միայն ընդունում ենք քաղաքացիներին մեր գրասենյակում, այլն ինքներս ենք այցելում նրանց (տանը, կալանավայրում, բանտում կամ այլ հաստատությունում) և իրավաբանական խորհրդատվություն ենք տրամադրում

Հայաստանի տարածքում գործող թեժ գծի միջոցով: ՀՔԱ Վանաձորի գրասենյակը յուրաքանչյուր տարի անվճար իրավաբանական խորհրդատվություն և աջակցություն է տրամադրում մոտ հազար քաղաքացու: ՀՔԱ Վանաձորի գրասենյակն ամեն տարի մոտ 50 սոցիալապես անապահով անձի շահեր է ներկայացնում դատարանում: Բացի այդ կազմակերպությունը տաեկան վարում է մոտ երեսուն ռազմավարական գործ: Ռազմավարական գործերն ընտրվում են ըստ մարդու իրավունքների պաշտպանության ոլորտում օրենսդրության կամ իրավակիրառ պրակտիկայի վրա իրենց պոտենցիալ ազդեցության հիման վրա:

ՀՔԱ Վանաձորի գրասենյակն իրականացնում է մշտադիտարկում (մոնիթորինգ) և տվյալների հավաքագրում (այցելությունների, պաշտոնական հարցումների, սոցիալական ուսումնասիրությունների, զանգվածային լրատվամիջոցների և այլ աղբյուրների միջոցով)՝ փակ և կիսափակ հաստատություններում, դատարաններում, պետական կառավարման և տեղական ինքնակառավարման մարմիններում մարդու իրավունքների իրավիճակը գնահատելու համար: ՀՔԱ Վանաձորի գրասենյակը իրականացնում է նաև դիտորդական առաքելություն համապետական և ՏԻՄ ընտրությունների ժամանակ, ինչպես նաև պետական ծախսերի և թիրախ ոլորտներում պետական ծրագրերի իրականացման մշտադիտարկում, որոնք ներառում են, սակայն չեն սահմանափակվում հետևյալ ծրագրերով՝ բարեփոխումներ ՀՀ ոստիկանության և դատական մարմինների գործունեության ոլորտում, հաշմանդամություն ունեցող անձանց բժշկական և այլ օգնության տրամադրում և այլն:

Իրավաբանական խորհրդատվության և մշտադիտարկման արդյունքում ստացվող տվյալները օրենսդրական վերլուծության հետ մեկտեղ գործածվում են իրավական նորմերի և իրավակիրառ պրակտիկայի բարեփոխման առաջարկություններ և զեկույցներ կազմելու համար:

Ում հետ ենք մենք աշխատում

ՀՔԱ Վանաձորի գրասենյակն օրենսդրական առաջարկություններ է ներկայացնում որոշում կայացնողներին և օրենսդիրներին, իրականացնում է և (կամ) մասնակցում է իրազեկման բարձրացմանն ուղղված միջոցառումներին (ինչպիսիք են՝ իրազեկման բարձրացման արշավները, հրապարակումները, հանրային լսումները, մամլո ասուլիսները, քննարկումները, շնորհանդեսները, հրատապ հաշվետվությունները, զեկույցները և բողոքի ակցիաները), հայցեր է ներկայացնում ՀՀ Սահմանադրական դատարան և Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարան (ՄԻԵԴ):

Այլ իրավապաշտպան կազմակերպությունների հետ համատեղ Կազմակերպությունը պատրաստում և ներկայացնում է ստվերային զեկույցներ Հայաստանի Հանրապետության ստանձնած միջազգային պարտավորությունների կատարման վերաբերյալ:

ՀՔԱ Վանաձորի գրասենյակի գործունեությունը նվիրված է հետևյալ թիրախ խմբերի իրավունքների պաշտպանությանը

- Զինծառայողներ, զորակոչիկներ և նրանց ընտանիքներ
- Ռազմագերիներ, անհայտ կորածներ, հակամարտություններից տուժածներ և նրանց ընտանիքներ
- Հոգեկան և մտավոր հաշմանդամություն ունեցող անձինք և նրանց ընտանիքներ
- Դատապարտյալներ, կալանավորներ և նրանց ընտանիքներ
- Թմրամիջոց գործածողներ և նրանց ընտանիքներ
- Քրեական գործերում ներգրավված վկաներ, տուժածներ, կասկածյալներ, մեղադրյալներ և նրանց ընտանիքներ
- Քաղաքացիական և քաղաքական ակտիվիստներ
- Ընտրողներ, դիտորդներ
- Կրոնական փոքրամասնություններ
- Սոցիալապես խոցելի խմբեր
- Երիտասարդներ

Կազմակերպության գործողությունների, զեկույցների, նախաձեռնությունների և առաջարկությունների համար թիրախ լսարան են հանդիսանում հետևյալ կառույցները, որոնք ուղղակի կամ անուղղակի ազդեցություն ունեն որոշումների կայացման վրա.

- Դատական ատյանները
  - ՀՀ ընդհանուր իրավասության դատարան
  - ՀՀ առաջին ատյանի վարչական դատարան
  - ՀՀ վերաքննիչ քրեական դատարան
  - ՀՀ վերաքննիչ քաղաքացիական և վարչական դատարան
  - ՀՀ վճռաբեկ դատարան
  - ՀՀ սահմանադրական դատարան
  - Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարան
- ՀՀ տեղական ինքնակառավարման մարմիններ
  - Ավագանի
  - Քաղաքապետարան
- ՀՀ մարզային իշխանություններ
- ՀՀ կառավարություն
  - ՀՀ արդարադատության նախարարություն (Քրեակատարողական վարչություն)

  - ՀՀ պաշտպանության նախարարություն
  - ՀՀ առողջապահության նախարարություն
  - ՀՀ աշխատանքի եւ սոցիալական հարցերի նախարարություն
  - ՀՀ կրթության եւ գիտության նախարարություն
  - ՀՀ արտաքին գործերի նախարարություն
  - ՀՀ դատախազություն
  - ՀՀ ոստիկանություն
  - ՀՀ ազգային անվտանգության ծառայություն
  - ՀՀ Անշարժ գույքի կադաստրի պետական կոմիտե
- ՀՀ կենտրոնական ընտրական հանձնաժողով
- ՀՀ մարդու իրավունքների պաշտպան
- ՀՀ ազգային ժողով
  - Պետական-իրավական հարցերի մշտական հանձնաժողով
  - Առողջապահության, մայրության եւ մանկության հարցերի մշտական հանձնաժողով
  - Սոցիալական հարցերի մշտական հանձնաժողով
  - Պաշտպանության, ազգային անվտանգության եւ ներքին գործերի մշտական հանձնաժողով
  - Մարդու իրավունքների պաշտպանության եւ հանրային հարցերի մշտական հանձնաժողով
  - Եվրոպական ինտեգրման հարցերի մշտական հանձնաժողով
  - Արտաքին հարաբերությունների մշտական հանձնաժողով
- Զանգվածային լրատվամիջոցներ
- Միջպետական և միջազգային կառույցներ
  - ՄԱԿ-ի մարդու իրավունքների գերագույն հանձնակատար
  - ՄԱԿ-ի մարդու իրավունքների խորհուրդ
  - ՄԱԿ-ի խոշտանգումների դեմ կոմիտե
  - ՄԱԿ-ի հաշմանդամություն ունեցող անձանց իրավունքների կոմիտե
  - Ովրոպայի խորհուրդ
  - Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարան
  - Խոշտանգումների կանխարգելման եվրոպական կոմիտե
  - ԵԱՀԿ/ԺՀՄԻԳ
  - Եվրոպական միություն
  - Եվրոպայի արտաքին գործունեության ծառայություն
  - դրամաշնորհատու կառույցներ
- Հասարակությունն ընդհանուր առմամբ

Ինչի ենք հասել մինչ այժմ

ՀՔԱ Վանաձորի գրասենյակն իր գործունեության 15 տարվա ընթացքում ունեցել է մի շարք ձեռքբերումներ և հաջողություններ՝ միաժամանակ հանդիպելով խոչընդոտների և մարտահրավերների:

Մեր ձեռքբերումներն են.

1. Աջակցություն ՀՀ-ում անցկացվող ընտրությունների նկատմամբ հանրային հսկողության մեխանիզմների մշակմանը:
2. Փակ և կիսափակ հաստատություններում մարդու իրավունքների մշտադիտարկման ինստիտուտի կատարելագործմանը, մշտադիտարկման գործիքների մշակմանը և կիրառմանը:
3. ՀՔԱ Վանաձորի գրասենյակը ձեռք է բերել մեծ հեղինակություն. եթե նախկինում քաղաքացիները հիմնականում դիմում էին Կազմակերպություն սեփականության իրավունքի կապակցությամբ այլ քաղաքացիների հետ առաջացած վեճերով, ապա ներկայումս մարդիկ սկսել են դիմել ավելի զգայուն հարցերով, ինչպիսիք են՝ մարդու իրավունքները զինված ուժերում (Ադրբեջանի հետ չկարգավորված հակամարտության պատճառով հայկական բանակի որևէ քննադատություն պիտակավորվում է որպես դավաճանություն և աջակցություն թշնամուն), զինվորների և զորակոչիկների առողջության հետ կապված և այլ բնույթի խնդիրներ:
4. Համակարգված և ակտիվ մշտադիտարկման և հաշվետվությունների շնորհիվ ՀՔԱ Վանաձորի գրասենյակը վերածվել է զինված ուժերում մարդու իրավունքների իրավիճակի վերաբերյալ տեղեկատվության հուսալի աղբյուրի՝ դրանով իսկ խթանելով ՀՀ պաշտպանության նախարարության հաշվետվողականությունը, որը սկսել է ավելի արագ և պատրաստակամ արձագանքել և դարձել է ավելի նախաձեռնողական հանրությանն իր որոշումների, միջադեպերի և մարտահրավերների վերաբերյալ իրազեկելու հարցում:
5. ՀՔԱ Վանաձորի գրասենյակն արդեն երեք տարի (2010-2013թթ.) կատարում է համակողմանի ուսումնասիրություններ և աշխատանք տանում ոստիկանություն-քաղաքացի հարաբերություններում մարդու իրավունքների ոլորտում. այդուհանդերձ, հարկավոր է շարունակել այդ ջանքերը հիմնարար և համակարգային փոփոխություններ կատարելու համար: Առաջնորդվելով այս նպատակով՝ ՀՔԱ Վանաձորի գրասենյակը սկսել է նաև աշխատել Ազգային անվտանգության ծառայության, Հատուկ քննչական ծառայության և Գլխավոր դատախազի կողմից կատարված մարդու իրավունքների խախտումները բացահայտելու ուղղությամբ: Աջակցությունը հիմնականում ուղղած է լինելու ոստիկանություն-քաղաքացի հարաբերություններում մարդու իրավունքների մշտադիտարկմանը, ոստիկանության կամայականությունների գնահատմանը և ոստիկանության կողմից վարվող մարդու իրավունքների խախտման վերաբերյալ դատական գործերը:

6. Կազմակերպության հիմնական նպատակներից է կառավարման մարմինների թափանցիկության և հաշվետվողականության խթանումը, սակայն նման հաստատությունները հիմնականում փակ են հանրային վերահսկողության առումով և հազվադեպ են արդյունավետ երկխոսության մեջ մտնում քաղաքացիական հասարակության կազմակերպությունների հետ: ՀՔԱ Վանաձորի գրասենյակի հաջողված փորձերից է ՀՀ առողջապահության նախարարության հետ աշխատանքը Հայաստանում հոգեբուժական օգնության տրամադրման բարեփոխումների ոլորտում:
7. ՀՔԱ Վանաձորի գրասենյակի առաջարկությամբ փոփոխվել է «Հոգեբուժական օգնության մասին» ՀՀ օրենքը: Մի շարք փոփոխություններ և լրացումներ են կատարվել նաև «Հաշմանդամություն ունեցող անձանց իրավունքների պաշտպանության և սոցիալական ներառման մասին» օրենքի նախագծում, ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի նախագծում, Մարդու իրավունքների պաշտպանության ազգային ռազմավարությունից բխող միջոցառումների ծրագրում, ինչպես նաև հանրային շահերը պաշտպանող հասարակական կազմակերպություններին և Մարդու իրավունքների պաշտպանին իրավական ներկայացուցչի և դատավարության մասնակցի կարգավիճակ շնորհելու հնարավորությունը առանց այն անձանց ուղղակի պատվիրակման կամ թույլտվության, ում իրավունքները խախտվել են:
8. Չնայած գործադիր իշխանությունից դատական իշխանության կախվածությանը՝ ՀՔԱ Վանաձորի գրասենյակը հասել է որոշակի հաջողությունների ռազմավարական դատավարությունների միջոցով: Ի թիվս այլոց՝ վերջերս արձանագրվել են հետևյալ ձեռքբերումները:
    - ՀՔԱ Վանաձորի գրասենյակի կողմից ՀՀ պաշտպանության նախարարությանն ուղղված հարցումների արդյունքում պարզվել է, որ «Պետական և ծառայողական գաղտնիքի մասին» օրենքի դրույթներից մեկով արգելվում էր տեղեկատվություն ստանալ գաղտնագրված տեղեկությունների մասին, ինչը նշանակում է, որ անհնար էր պարզել, թե արդյոք պահանջվող տեղեկությունը գաղտնագրված էր, թե պետական մարմինները պարզապես հրաժարվում էին տրամադրել այն: ՀՔԱ Վանաձորի գրասենյակի դիմումի հիման վրա ՀՀ Սահմանադրական դատարանը վճռել է, որ «Պետական և ծառայողական գաղտնիքի մասին» օրենքի 12-րդ հոդվածի 7-րդ կետի դրույթն առ այն, որ «զերատեսչական ցանկերը գաղտնագրվում են և հրապարակման ենթակա չեն», հակասում է ՀՀ Սահմանադրության 27-րդ և 43-րդ հոդվածների պահանջներին: ՀՀ Ազգային ժողովը նշված որոշումը վերածել է համապատասխան օրենսդրական փոփոխության:
    - Մինչ 2010 թվականն անհատները կամ հասարակական կազմակերպություններն իրավունք ունեին հայց ներկայացրել ՀՀ վարչական դատարան միայն իրենց իրավունքների խախտման դեպքում: ՀՔԱ Վանաձորի գրասենյակի հայցի հիման վրա ՀՀ Սահմանադրական դատարանը որոշում է կայացրել առ այն, որ «Շահերի

պաշտպանությամբ և մասնավորապես որոշակի կոլեկտիվ և հանրային շահերի պաշտպանությամբ զբաղվող կազմակերպություններն իրավունք ունեն դիմելու դատարան կամ այլ հաստատություն՝ այլ անձանց խախտված իրավունքները պաշտպանելու համար»: Այս դիրքորոշումը համահունչ է «Հասարակական կազմակերպությունների մասին» ՀՀ օրենքի 15.1.3 հոդվածին, ըստ որի՝ «Իր կանոնադրությամբ նախատեսված նպատակներն օրենքով սահմանված կարգով իրագործելու համար՝ կազմակերպությունն իրավունք ունի իր և իր անդամների իրավունքներն ու օրինական շահերը ներկայացնել և պաշտպանել այլ կազմակերպություններում, դատարանում, պետական և տեղական ինքնակառավարման մարմիններում»: Նշված որոշման կայացումից հետո մի շարք հասարակական կազմակերպություններ, այդ թվում՝ ՀՔԱ Վանաձորի գրասենյակը հնարավորություն ստացան վարչական դատարանում վիճարկելու վարչական ակտերը նույնիսկ այն դեպքերում, երբ իրենց իրավունքները կամ օրինական շահերն ուղղակիորեն չեն խախտվել:

- Զրպարտության և վիրավորանքի ապաքրեականացումից հետո պետական պաշտոնյաները մեծ թվով հայցեր են ներկայացրել քաղաքացիների, կազմակերպությունների կամ լրատվամիջոցների դեմ: ՀՔԱ Վանաձորի գրասենյակի հետ առնչվող մի գործով ՀՀ վճռաբեկ դատարանը կայացրել է նախադեպային որոշում՝ սահմանելով զրպարտության 4 չափանիշներ, որոնք ստորադաս դատարանների համար ծառայել են որպես ուղղորդող սկզբունքներ վիրավորանքի և զրպարտության վերաբերյալ որոշումներ կայացնելու համար, մինչդեռ նախկինում դատարանները նման գործերով հաճախ կայացնում էին մասնակի կամ վիճահարույց որոշումներ:

Իր գործունեության ընթացքում ՀՔԱ Վանաձորի գրասենյակը հաճախ բախվել է այնպիսի դեպքերի, երբ տուժող կողմն զրկված է եղել դատավարությանը մասնակցելու իրավունքից: ՀՔԱ Վանաձորի գրասենյակի հայցի հիման վրա ՀՀ վճռաբեկ դատարանը որոշում է կայացրել առ այն, որ քրեական դատավարության նպատակն է ոչ միայն բացահայտել հանցագործությունը և պատասխանատվության ենթարկել հանցագործներին, այլև ապահովել հանցագործությունից տուժած անձի իրավունքների և օրինական շահերի պաշտպանությունը: Տուժողի մասնակցությունը քրեական դատավարությանը մի կողմից անհրաժեշտ նախապայման է հանդիսանում նրա իրավունքների և օրինական շահերի պաշտպանության համար, իսկ մյուս կողմից նպաստում է քրեական գործի հանգամանքների ամբողջական, համակողմանի և անկողմնակալ քննությանը: Կայացվել է նախադեպային որոշում՝ տուժող կողմի շահերի լիարժեք պաշտպանությունը երաշխավորելու համար նրան գործի վարույթում ներգրավելու և հետաքննության ողջ ընթացքի մասին տեղեկացնելու վերաբերյալ:

Ինչի ենք մենք հասնելու

ՀՔԱ Վանաձորի գրասենյակի 2014-2018 թթ. ռազմավարական նպատակներն ու խնդիրները

ՌԱԶՄԱՎԱՐԱԿԱՆ ՆՊԱՏԱԿ **1. Նպաստել թիրախ խմբերի մարդու իրավունքների պաշտպանությանը և խախտված իրավունքների վերականգնման ազգային մեխանիզմների հզորացմանը**
1.1 Տրամադրել իրավաբանական խորհրդատվություն և աջակցություն թիրախ խմբերի ներկայացուցիչներին կազմակերպությանը դիմելու և/կամ արագ արձագանքման արդյունքում բացահայտված մարդու իրավունքների խնդիրների վերաբերյալ
1.2 Մշակել օրենսդրության և իրավակիրառ պրակտիկայի փոփոխությանն և միջազգային չափորոշիչներին համապատասխանեցմանն ուղղված առաջարկներ թիրախ ոլորտներում բացահայտված խնդիրների լուծման նպատակով
1.3 Աջակցել Մարդու իրավունքների մշտադիտարկում իրականացնող դիտորդական ինստիտուտի ձևավորմանը և ներդրմանը
1.4 Նպաստել ՀՀ ի կողմից ՄԻ բնագավառումստանձնած միջազգային պարտավորությունների կատարմանը` կատարողականի վերաբերյալ զեկույցների և առաջարկությունների մշակման և ներկայացման միջոցով
ՌԱԶՄԱՎԱՐԱԿԱՆ ՆՊԱՏԱԿ **2. Նպաստել մարդու իրավունքների գաղափարի տարածմանը, իրավապաշտպանական և խաղաղասիրական շարժման ընդլայնմանը ՀՀ-ում**
2.1 Բարձրացնել քաղաքացիների իրազեկվածության մակարդակը մարդու իրավունքների, իրավապաշտպանական և խաղաղասիրական գործունեության վերաբերյալ
2.2 Նպաստել մարդու իրավունքների վկաների ինստիտուտի գաղափարի տարածմանը ՀՀ-ում և տարածաշրջանում
2.3 Բարձրացնել ակտիվ քաղաքացիների և կառույցների ներգրավվածությունը իրավապաշտպան շարժման մեջ՝ ազգային, տարածաշրջանային և միջազգային մակարդակներում
2.4 Նախաձեռնել և աջակցել տարածաշրջանում խաղաղասիրական նախաձեռնություններին և խթանել մեկուսացված հասարակությունների միջև փոխվստահության և երկխոսության զարգացումը
ՌԱԶՄԱՎԱՐԱԿԱՆ ՆՊԱՏԱԿ **3. Նպաստել պետական և տեղական ինքնակառավարման մարմինների նկատմամբ քաղաքացիական վերահսկողության ձևավորմանը և զարգացմանը**
3.1 Նպաստել թիրախ ոլորտներում պետական քաղաքականություն իրականացնող մարմինների գործունեության թափանցիկության և հաշվետվողականության բարձրացմանը:
3.2 Զարգացնել և տարածել Տեղական ինքնակառավարման մարմինների /ՏԻՄ/ գործունեության նկատմամբ քաղաքացիական վերահսկողության մեթոդները
ՌԱԶՄԱՎԱՐԱԿԱՆ ՆՊԱՏԱԿ **4. Կազմակերպության ենթակառուցվածքային հենքի, կազմակերպական մշակույթի եվ ինստիտուցիոնալ կարողությունների զարգացում**
4.1 Կանոնակարգել կազմակերպության մարդկային ռեսուրսների կառավարումը և ներքին հաղորդակցական կապերը
4.2 Մշակել և կիրառել անձնակազմի արդյունավետ վերապատրաստման մեխանիզմներ` աշխատակիցների մասնագիտական գործունեության մակարդակը բարձրացնելու նպատակով
4.3 Զարգացնել և արդիականացնել կազմակերպության կառավարման մեխանիզմները և ենթակառուցվածքային հենքը

Ակնկալվող ընդհանուր արդյունքներ.

- ✓ Քաղաքացիների խնդիրները բարձրացնելու, անհատի խախտված իրավունքները վերականգնելու (օրինակ՝ գոհացնող դատական որոշում), նմանատիպ խնդիրներին ընդհանուր լուծումներ գտնելու հնարավորությունը գնահատելու, մարդու իրավունքների խախտումները կանխելու կարողություն,
- ✓ Փակ և կիսափակ հաստատություններում մարդու իրավունքների պաշտպանության նկատմամբ կայացած և ընդունված քաղաքացիական վերահսկողության ինստիտուտ, նման հաստատություններում մարդու իրավունքների հետ կապված խնդիրների բացահայտում և ճանաչում,
- ✓ Մարդու իրավունքների ոլորտում Հայաստանի Հանրապետության ստանձնած պարտավորությունների պատշաճ կատարում ՀՀ օրենսդրության և իրավակիրառ պրակտիկայի բարելավման միջոցով,
- ✓ ՀՀ բնակչությունը քաջատեղյակ է մարդու իրավունքների խախտումների և պաշտպանության մեխանիզմների մասին, ինչն իր հերթին կնպաստի նման խախտումների նվազեցմանը,
- ✓ Իրավապաշտպան կազմակերպությունների և ակտիվիստների հետ իրականացվող համատեղ միջոցառումների թվի աճ, ՀՔԱ Վանաձորի գրասենյակը հանդես է գալիս որպես իրազեկվածության բարձրացման և նման նախաձեռնությունների աջակցության ռեսուրս,
- ✓ Հարցումները վկայում են հակամարտությունից տուժածների շրջանում փոխադարձ վստահության աճի մասին: Մարդկանց մոտ արմատավորվել է այն գաղափարը, որ հակամարտության խաղաղ կարգավորումը միակ հնարավոր տարբերակն է:
- ✓ Տեղական ինքնակառավարման մարմինների և պետական կառավարման մարմինների գործունեության թափանցիկության և հաշվետվողականության, ինչպես նաև քաղաքացիական հասարակության հետ համագործակցելու պատրաստակամության մակարդակի բարձրացում:

ՀԵԼՍԻՆԿՅԱՆ ՔԱՂԱՔԱՑԻԱԿԱՆ ԱՍԱՄԲԼԵԱՅԻ ՎԱՆԱՁՈՐԻ ԳՐԱՍԵՆՅԱԿԻ **2014-2018 ՌԱԶՄԱՎԱՐԱԿԱՆ ՊԼԱՆ**				
ՌԱԶՄԱՎԱՐԱԿԱՆ ՆՊԱՏԱԿ **1. Նպաստել մարդու իրավունքների պաշտպանությանը և խախտված իրավունքների վերականգնման ազգային մեխանիզմների հզորացմանը**				
Խնդիր	Միջոցառումներ	Ելք	Արդյունք	Վերջնաժամկետ
1.1. Տրամադրել իրավաբանական խորհրդատվություն և աջակցություն թիրախ խմբերի ներկայացուցիչներին կազմակերպությանը դիմելու և/կամ արագ արձագանքման արդյունքում բացահայտված մարդու իրավունքների խնդիրների վերաբերյալ	1.1.1. Հավաքագրել տվյալներ քաղաքացիներից, նրա մերձավոր ազգականներից, ականատեսներից, պետական մարմիններից, շահագրգիռ կողմերից/կառույցներից, ԶԼՄ-ներից	1.1.1. Կազմակերպություն դիմած քաղաքացիների խախտված իրավունքների վերաբերյալ տվյալների բազա, հաղորդում հանցագործության մասին , մամլո հաղորդագրություն	1.1. Քաղաքացիների խնդիրների բարձրաձայնում, խախտված իրավունքի վերականգնում, նույնատիպ խնդիրների համալիր լուծման հնարավորությունների գնահատում, մարդու իրավունքների խախտման կանխարգելում, լուծում	2014, 2015, 2016, 2017, 2018
	1.1.2. վերլուծել խնդիրը և տալ իրավական գնահատական պարզելու մարդու իրավունքների խախտման առկայությունը և բնույթը, խնդրի ռազմավարական և նախադեպային նշանակությունը, մշակել իրավունքների պաշտպանության և խախտված իրավունքների վերականգման մարտավարություն	1.1.2. խնդրի նկարագրության տեղեկանք, մարտավարական պլան		2014, 2015, 2016, 2017, 2018
	1.1.3. Ամփոփել և վերլուծել խախտված իրավունքների պաշտպանությանն ու վերականգնմանն ուղղված կազմակերպության լավագույն փորձը	1.1.3. Նախադեպային գործերի վերաբերյալ զեկույց		2014, 2016
	1.1.4. իրականացնել ռազմավարական դատավարություններ թիրախ խմբերի ներկայացուցիչների	1.1.4. դատական փաստաթղթավորված ներկայացուցչություն (՝դիմումներ, հայցեր,		2014, 2015, 2016, 2017, 2018

	խախտված իրավունքների վերականգնման նպատակով ներպետական (ՀՀ Վճռաբեկ դատարան և ՀՀ Սահմանադրական դատարան) և միջազգային (Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարան, ՄԱԿ-ի ՄԻ կոմիտե) մակարդակներում	բողոքներ, միջնորդություններ) և նախադեպային նշանակություն ունեցող վճիռներ և/կամ որոշումներ		
	1.1.5. Զարգացնել և ընդլայնել իրավապաշտպանական գործունեությունը Լոռու մարզում և Երևան քաղաքում	1.1.5. ներկայացուցչությունների գործունեության վերաբերյալ հաշվետվություններ		2014, 2015, 2016, 2017, 2018
1.2. Մշակել օրենսդրության և իրավակիրառ պրակտիկայի փոփոխությանն և միջազգային չափորոշիչներին համապատասխանեցմանն ուղղված առաջարկներ թիրախ ոլորտներում բացահայտված խնդիրների լուծման նպատակով	1.2.1. Մշակել առաջարկներ Մարդու իրավունքների պաշտպանության ազգային ռազմավարությունից բխող միջոցառումների ծրագրի իրականացման մշտադիտարկման և իրականացման ընթացքում ընդունվող օրենսդրական ակտերի նախագծերի ուսումնասիրության արդյունքում և ներկայացնել դրանք համապատասխան մարմիններին:	1.2.1. զեկույց և առաջարկությունների փաթեթ	1.2 Թիրախ ոլորտներում օրենսդրության և իրավակիրառ պրակտիկայի փոփոխություն և համապատասխանություն ՄԻ վերաբերյալ միջազգային չափորոշիչներին	2014
	1.2.2. Մշակել առաջարկներ ՀՀ ոստիկանության գործունեության ոլորտում 2013-2014 թթ. բարեփոխումների ծրագրի իրականացման ուսումնասիրության արդյունքում և ներկայացնել դրանք ՀՀ ոստիկանություն և ՀՀ ԱԺ պաշտպանության, ազգային	1.2.2. զեկույց և առաջարկությունների փաթեթ		2015

	անվտանգության և ներքին գործերի մշտական հանձնաժողով:			
	1.2.3. Մշակել և ներկայացնել քրեական դատավարության օրենսգրքի օրենսդրական փոփոխությունների առաջարկությունների փաթեթ Քրեական դատավարության Օրենսգիրքը մշակող աշխատանքային խմբին, ՀՀ արդարադատության նախարարություն, ՀՀ ԱԺ պետաիրավական	1.2.3 օրենսդրական փոփոխությունների առաջարկությունների փաթեթ		2014
	1.2.4. ՄշակելԿազմակերպությաn կողմից իրավական աջակցության տրամադրման արդյունքում թիրախ ոլորտներում բացահայտված մարդու իրավունքների պաշտպանության համակարգային խնդիրների օրենսդրական վերլուծության և առաջարկությունների փաթեթ:	1.2.4. համակարգային խնդիրների օրենսդրական վերլուծության և առաջարկությունների փաթեթ:		2014, 2015, 2016, 2017, 2018
	1.2.5. ՀՀ դատական և իրավական բարեփոխումների 2012–2016 թթ ռազմավարական ծրագրի իրականացման մշտադիտարկում և իրականացման ընթացքում ընդունվող օրենսդրական ակտերի նախագծերի ուսումնասիրության արդյունքում առաջարկությունների մշակում և ներկայացում ՀՀ արդարադատության	1.2.5. զեկույց և առաջարկությունների փաթեթ		2017

	նախարարություն, ԱԺ պետական և իրավական հարցերի մշտական հանձնաժողով			
	1.2.6. Աջակցել ՀՀ-ում հոգեկան առողջության պահպանման և բարելավման 2014-2019 թվականների Ռազմավարություն և Ռազմավարության կատարումը ապահովող միջոցառումների ծրագրի հայեցակարգի մշակմանը,՝ ծրագրի իրականացման ուսումնասիրության արդյունքում առաջարկությունների մշակմամբ և ներկայացմամբ ՀՀ առողջապահության նախարարություն և Առողջապահության, մայրության և մանկության հարցերի ՀՀ ԱԺ մշտական հանձնաժողով, Մարդու իրավունքների պաշտպանության և հանրային հարցերի ՀՀ ԱԺ մշտական հանձնաժողով:	1.2.6. միջոցառումների և դրանց իրականացման վերաբերյալ առաջարկությունների փաթեթ		2014, 2015, 2016, 2017, 2018
	1.2.7. Աջակցել Հոգեկան առողջության խնդիրներ ունեցող անձանց խնամքի և սոցիալական սպասարկման այլընտրանքային ծառայությունների տրամադրման հայեցակարգից բխող 2013 -2017 թթ. միջոցառումների ծրագրի մշակմանը,՝ ծրագրի իրականացման ուսումնասիրության արդյունքում առաջարկությունների մշակմամբ և ներկայացմամբ ՀՀ աշխատանքի	1.2.7. միջոցառումների և դրանց իրականացման վերաբերյալ առաջարկությունների փաթեթ		2014

	և սոցիալական ապահովության նախարարություն, Առողջապահության, մայրության և մանկության հարցերի ՀՀ ԱԺ մշտական հանձնաժողով, Սոցիալական հարցերի ՀՀ ԱԺ մշտական հանձնաժողով, Մարդու իրավունքների պաշտպանության և հանրային հարցերի ՀՀ ԱԺ մշտական հանձնաժողով:			
	1.2.8. Գնահատել փակ և կիսափակ հաստատություններում գտնվող Թիրախ խմբերի ֆինանսավորման կառուցվածքը և ծավալը նրանց՝ մարդու իրավունքների պաշտպանության ապահովման տեսանկյունից:	1.2.8. զեկույց		2014, 2015, 2016, 2017, 2018
1.3. Աջակցել Մարդու իրավունքների մշտադիտարկում իրականացնող դիտորդական ինստիտուտի ձևավորմանը և ներդրմանը	1.3.1. Մասնակցել հասարակական դիտորդների խմբի գործունեությանը, մշտադիտարկման գործիքների կատարելագործմանը հատուկ կրթական հաստատություններում, ՔԿՀ-ներում:	1.3.1. անդամություն հավաստող փաստաթուղթ/մանդատ, հրատապ հաշվետվություններ, զեկույց, մամլո հաղորդագրություն, հաղորդում	1.3. Մարդու իրավունքների վիճակի նկատմամբ քաղաքացիական վերահսկողության ամրապնդում	2014, 2015, 2016, 2017, 2018
	1.3.2. Նպաստել հասարակական մշտական դիտորդական խմբերի ձևավորմանը զինված ուժերում և հոգեկան առողջության խնդիրներ ունեցող անձանց բժշկական ծառայություն մատուցող հիմնարկներում:	1.3.2. Առաջարկությունների փաթեթ		2015
	1.3.3. Ներգրավվել	1.3.3. Անդամության		2014, 2015,

	ոստիկանության ձերբակալվածների պահման վայրերի մշտադիտարկման հասարակական դիտորդական խմբում:	վկայական		2016, 2017, 2018
	1.3.4. Նպաստել ռազմական օմբուդսմենի ինստիտուտի ներդրմանը և օմբուդսմենի գործունեությունը կարգավորող իրավական նորմերի մշակմանը:	1.3.4. Օրենսդրական առաջարկությունների փաթեթ		2014
	1.3.5. Ձևավորել համապատասխան Ժամանակավոր /ad-hoc/ մշտադիտարկման խմբեր դատական և դատական ակտերի կատարումն ապահովող մարմիններում, զորակոչային հանձնաժողովներում մշտադիտարկում իրականացնելու համար, մշակել համապատասխան գործիքներ դատական և դատական ակտերի կատարումն ապահովող մարմիններում, զորակոչային հանձնաժողովներում մշտադիտարկում իրականացնելու համար:	1.3.5. խմբի գործունեության կանոններ, մշտադիտարկման գործիքներ, զեկույցներ, հրատապ հաշվետվություններ, հաղորդումներ		2014, 2015, 2016, 2017, 2018
	1.3.6. Վերլուծել համակարգային խնդիրները հոգաբարձության և խնամակալության հաստատություններում (ծերատներում, , մանկատներում և խնամքի կենտրոններում) ձևավորել համապատասխան Ժամանակավոր /ad-hoc/	1.3.6. խմբի գործունեության կանոններ, մշտադիտարկման գործիքներ, զեկույցներ, հրատապ հաշվետվություններ, հաղորդումներ		2016

	մշտադիտարկման խմբեր և մշակել համապատասխան մշտադիտարկման գործիքներ ըստ վերոնշյալ բնագավառների:			
	1.3.7. Դիտարկել ընտրական գործընթացները և վերհանել և բարձրաձայնել ընտրախախտումները,	1.3.7. զեկույց և առաջարկությունների փաթեթ, հաղորդումներ հանցագործության մասին, գրություններ, մամլո հաղորդագրություններ		2016
1.4. Նպաստել ՀՀ ի, որպես ՄԱԿ-ի, Եվրոպայի Խորհրդի, ԵԱՀԿ-ի անդամ երկրի, ՄԻ բնագավառումստան ձնած միջազգային պարտավորություննների կատարմանը` կատարողականի վերաբերյալ զեկույցների և առաջարկություններ ի մշակման և ներկայացման միջոցով	1.4.1. Պատրաստել և ներկայացնել ՄԱԿ-ի քաղաքացիական և քաղաքական իրավունքների դաշնագրի դրույթների կատարման վերաբերյալ ՀՀ կողմից ներկայացված զեկույցին այլընտրանքային զեկույց և անհրաժեշտության դեպքում` միջանկյալ զեկույց/ներ`համաձայն Կոմիտեի կողմից սահմանված ժամանակացույցի:	1.4.1. այլընտրանքային զեկույց, միջանկյալ զեկույցներ	1.4. ՀՀ ի կողմից ՄԻ բնագավառում ստանձնած միջազգային պարտավորությունների պատշաճ կատարում	2016 - 2017
	1.4.2. Պատրաստել և ներկայացնել ՄԱԿ-ի Խոշտանգումների և այլ դաժան, անմարդկային կամ նվաստացնող վերաբերմունքի ու պատժի դեմ պայքարի կոնվենցիայի դրույթների կատարման վերաբերյալ ՀՀ կողմից ներկայացված զեկույցին այլընտրանքային զեկույց և անհրաժեշտության դեպքում` միջանկյալ զեկույց/ներ`համաձայն Կոմիտեի կողմից սահմանված	1.4.2. այլընտրանքային զեկույց, միջանկյալ զեկույցներ		2016

	ժամանակացույցի			
	1.4.3. Պատրաստել և ներկայացնել հոգեկան և մտավոր հաշմանդամություն ունեցող անձանց իրավունքների վերաբերյալ Հաշմանդամություն ունեցող անձանց իրավունքների մասին ՄԱԿ-ի կոնվենցայի դրույթների կատարման վերաբերյալ ՀՀ կողմից ներկայացված զեկույցին այլընտրանքային զեկույց և անհրաժեշտության դեպքում` միջանկյալ զեկուց/ներ	1.4.3. այլընտրանքային զեկույց, միջանկյալ զեկույցներ		2014
	1.4.4. Պատրաստել և ներկայացնել ՄԱԿ-ի <Համընդհանուր պարբերական դիտարկում> ընթացակարգի համաձայն ՀՀ կողմից ներկայացված զեկույցին այլընտրանքային զեկույց` անհրաժեշտության դեպքում` միջանկյալ զեկուց/ներ	1.4.4. այլընտրանքային զեկույց, միջանկյալ զեկույցներ		2014
	1.4.5. Մշակել և կիրառել թիրախ ոլորտներում մարդու իրավունքների պաշտպանության նպատակով Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանի վճիռների կատարման հանդեպ մշտադիտարկման և Եվրոպական խորհրդի նախարարների կոմիտեին վճիռների կատարման վերաբերյալ այլընտրանքային տեղեկատվության ներկայացման	1.4.5. այլընտրանքային զեկույց, միջանկյալ զեկույցներ		2015

	մեխանիզմը:			
	1.4.6. Կատարել թիրախ ոլորտներում Հայաստանի հանրապետություն ԵՄ ասոցացման համաձայնագրի ճանապարհային քարտեզի իրականացման մշտադիտարկում և մշակել առաջարկներ	1.4.6. զեկույց, միջանկյալ զեկույցներ, առաջարկությունների փաթեթ		2014
	1.4.7. Մասնակցել Հայաստանում մարդու իրավունքների վիճակի վերաբերյալ միջազգային կառույցների զեկույցների պատրաստմանը՝ տրամադրելով տեղեկատվություն կազմակերպության կողմից վարվող գործերի և իրականացված դիտարկումների արդյունքների վերաբերյալ	1.4.7. զեկույց, տեղեկանք, (Human Rights Watch, Amnesty International, US department of State, Global integrity, Euroean Neighbourhood Policy)		2014, 2015, 2016, 2017, 2018
ՌԱԶՄԱՎԱՐԱԿԱՆ ՆՊԱՏԱԿ **2. Նպաստել մարդու իրավունքների գաղափարի տարածմանը, իրավապաշտպանական և խաղաղասիրական շարժման ընդլայնմանը ՀՀ-ում**				
2.1. Բարձրացնել քաղաքացիների իրազեկվածության մակարդակը մարդու իրավունքների, իրավապաշտպանական և խաղաղասիրական գործունեության վերաբերյալ	2.1.1. Գնահատել հանրային իրազեկման մակարդակը մարդու իրավունքների, իրավապաշտպանական և խաղաղասիրական գործունեության վերաբերյալ մարզային, ազգային և տարածաշրջանային մակարդակում՝ըստ առկա վերլուծությունների և ԶԼՄ-ների մշտադիտարկման	2.1.1. Մարդու իրավունքների խախտումների վերաբերյալ վկայությունների / տվյալների բազա	2.1. Մարդու իրավունքների խախտումների, պաշտպանության մեխանիզմների վերաբերյալ հանրային լայն իրազեկվածություն, Մարդու իրավունքների խախտումների նվազում	2015
	2.1.2. Կազմակերպել հանրային և հասարակական քննարկումներ, ինչպես նաև հանրությանը իրազեկող միջոցառումներ՝	2.1.2. Մարդու իրավունքների պաշտպանության մեխանիզմների վերաբերյալ տեղեկատվական թերթոններ,		2014, 2015, 2016, 2017, 2018

	հեռուստահաղորդումների, գովազդների, տեղեկատվական նյութերի տարածման, հանրային բանավեճերի կազմակերպման միջոցով.	հաղորդումներ, սոցգովազդներ ՄԻ վերաբերյալ և ՀՔԱՎ տարեկան զեկույցներ		
	2.1.3. Իրականացնել Երիտասարդների փորձի փոխանակման ծրագրեր մարդու իրավունքների պաշտպանություն, խաղաղասիրության և շահերի պաշտպանություն բնագավառներում	2.1.3. (EVS) Եվրոպական կամավորական ծրագրի և այլ ծրագրերի շրջանակներում		2014, 2015, 2016, 2017, 2018
	2.1.4. Ընդլայնել ՀՔԱՎ-ի գործունեության վերաբերյալ լուսաբանումը՝ համաձայն ՀՔԱՎ-ի հանրային կապերի քաղաքականության	2.1.4. մամլո հաղորդագրություններ, հոդվածներ		2014, 2015, 2016, 2017, 2018
2.2. Նպաստել մարդու իրավունքների վկաների ինստիտուտի գաղափարի տարածմանը ՀՀ-ում և տարածաշրջանում	2.2.1. Քաղաքացիների ներգրավումը կազմակերպության գործունեությանը՝ դիտորդական առաքելության, մշտադիտարկման, հանրային կարծիքի ուսումնասիրությունների, հասարակական կարծիքի ուսումնասիրության, սոցիոլոգիական հարցումների իրականացման մեջ ներգրավելու միջոցով	2.2.1. ներգրավված քաղաքացիների տվյալների բազա	2.2. Երիտասարդների շրջանում - Մարդու իրավունքների, ժողովրդավարության և օրենքի գերակայության արժեքների տարածում, երիտասարդների իրավապաշտպանական պոտենցիալի զարգացում	2015
	2.2.2. Ակտիվացնել քաղաքացիական մասնակցությունը համայնքային նշանակություն ունեցող խնդիրների վերհանման, լուծման ուղիների քննարկման ուղղությամբ՝ նպաստելով նրանց իրավագիտակցության	2.2.2. հանրային քննարկումների արձանագրություններ, հաշվետվություններ		2014, 2015, 2016, 2017, 2018

	բարձրացմանը			
	2.2.3. Զարգացնել շահառուների կարողությունները իրենց խնդիրների վերհանման, բարձրաձայնման և լուծման ուղիների քննարկման և որոշումների կայացման գործընթացում՝՝ ֆոկուսային խմբերի հանդիպումների և քննարկումների միջոցով	2.2.3. գրանցման և գնահատման թերթիկներ		2014, 2015, 2016, 2017, 2018
2.3. Բարձրացնել ակտիվ քաղաքացիների և կառույցների ներգրավվածությունը իրավապաշտպան շարժման մեջ՝ազգային, տարածաշրջանային և միջազգային մակարդակներում	2.3.1. Զարգացնել համագործակցությունը իրավապաշտպան կազմակերպությունների, ակտիվիստների, քաղաքացիական նախաձեռնությունների և ցանցերի հետ՝ համատեղ միջոցառումների, զեկույցների և հայտարարությունների պատրաստման և տարածման միջոցով	2.3.1. Համատեղ միջոցառումներ, զեկույցներ և հայտարարություններ	2.3. իրավապաշտպան կազմակերպությունների, ակտիվիստների և ցանցերի հզորացում, Իրազեկված իրավապաշտպանություն	2014, 2015, 2016, 2017, 2018
	2.3.2. Ապահովել տեղեկատվական հոսքի և համագործակցային ցանցայնացման շարունակականությունը իրավապաշտպան կազմակերպություններին, անհատներին և ցանցերին ռեսուրսների և տեղեկատվության տրամադրման միջոցով	2.3.2. Մարդու իրավունքների պաշտպանության գործիքների Ռեսուրսային բազա համախոհների համար		2015, 2016, 2017, 2018
	2.3.3. Մշակել առաջարկությունների փաթեթ հանրային շահի դատական պաշտպանության ինստիտուտի	2.3.3. հանրային շահի դատական պաշտպանության վերաբերյալ առաջարկությունների փաթեթ		2014, 2015, 2016, 2017, 2018

	ներդրման նպատակով			
	2.3.4. Կազմակերպել դասընթացավարների վերապատրաստում շահառուների, թիրախ խմբերի և ոլորտային համապատասխան գործընկերների կարողությունների զարգացման համար՝ թեմատիկ դասընթացներ անցկացնելու նպատակով:	2.3.4. Վերապատրաստում/ դասընթացների անցկացման մեթոդաբանություն և համապատասխան մոդուլներ		2014, 2015, 2016, 2017, 2018
2.4. Նախաձեռնել և աջակցել տարածաշրջանում խաղաղասիրական նախաձեռնություններին և խթանել մեկուսացված հասարակությունների միջև փոխվստահության և երկխոսության զարգացումը	2.4.1. Համագործակցել խաղաղասիրական կազմակերպությունների, ակտիվիստների և ցանցերի հետ՝ համատեղ միջոցառումներ՝ տեղեկատվության և փորձի փոխանակման, համատեղ ծրագրերի, գործողությունների և միջոցառումների կազմակերպման միջոցով:	2.4.1. Համատեղ միջոցառումներ, զեկույցներ և հայտարարություններ, խաղաղասիրության ամրապնդման գործիքների ռեսուրսային բազա համախոհների համար	2.4. Խաղաղասիրական միջոցառումների արդյունավետության բարձրացում, Հակամարտությունից տուժածների միջև փոխվստահության բարձրացում, կոնֆլիկտի խաղաղ ճանապարհով լուծման՝ որպես միակ այլընտրանքի ընկալման ամրապնդում	2014, 2015, 2016, 2017, 2018
ՌԱԶՄԱՎԱՐԱԿԱՆ ՆՊԱՏԱԿ 3. Նպաստել պետական և տեղական ինքնակառավարման մարմինների նկատմամբ քաղաքացիական վերահսկողության ձևավորմանը և զարգացմանը				
3.1. Նպաստել թիրախ ոլորտներում պետական քաղաքականության իրականացնող մարմինների	3.1.1. Գնահատել պետական քաղաքականության իրականացնող մարմինների կողմից ընդունվող որոշումների գործունեության թափանցիկության և հաշվետվողականության մակարդակը և ներկայացնել	3.1.1. զեկույց և առաջարկությունների փաթեթ	3,1, Փակ և կիսափակ հաստատություններում մարդու իրավունքների վիճակի վերաբերյալ	2014, 2015, 2016, 2017, 2018

գործունեության թափանցիկության և հաշվետվողական ության բարձրացմանը:	համապատասխան առաջարկություններ.		պատկերի հստակեցում, խնդիրների վերհանում	
	3.1.2. Գնահատել պետական և ծառայողական գաղտնիք հանդիսացող տեղեկությունների ցանկի հիմնավորվածությունը և ներկայացնել համապատասխան առաջարկություններ.	3.1.2. զեկույց և առաջարկությունների փաթեթ		2015
	3.1.3. Մշտադիտարկել պետական քաղաքականություն իրականացնող մարմինների բյուջետավորման գործընթացի թափանցիկությունը, հաշվետվողականությունը, որոշումների կայացման մասնակցային գործընթացը:	3.1.3. զեկույց և առաջարկությունների փաթեթ		2014, 2015, 2016, 2017, 2018
	3.1.4. Մշտադիտարկել Մարդու իրավունքների պաշտպանության ազգային ռազմավարությունից բխող միջոցառումների ծրագրի իրականացումը:	3.1.4. զեկույց և առաջարկությունների փաթեթ		2014, 2015, 2016, 2017, 2018
	3.1.5. Գնահատել զինադադարի ռեժիմի պահպանման օբյեկտիվ պատկերը՝ համադրելով պաշտոնական և ոչ պաշտոնական վիճակագրությունը մշտադիտարկվող ժամանակահատվածի համար:			
	3.1.6. Գնահատել պետական և տեղական ինքնակառավարման մարմինների կողմից որոշումների կայացման ընթացքում հանրային մասնակցության մեխանիզմների առկայության և արդյունավետության մակարդակը և մշակել դրանց ապահովման,	3.1.5. ամփոփած վիճակագրություն/վերլուծություն		2014, 2015, 2016, 2017, 2018

	չափորոշիչները և վերահսկողության մեխանիզմները			
	3.1.7. Բացահայտել պետական քաղաքականություն իրականացնող մարմնի գործունեության մեջ կոռուպցիոն ռիսկերը և մշակել դրանց վերացմանը և կանխարգելմանն ուղղված օրենսդրական և իրավակիրառ պրակտիկայի բարեփոխման առաջարկություններ	3.1.6. զեկույց և առաջարկությունների փաթեթ		2014, 2015, 2016, 2017, 2018
	3.1.8. Վերլուծել թիրախ ՏԻՄ-երի գործունեությունը՝ համադրելով համայքնի ղեկավարի քառամյա զարգացման ծրագիրը, համայնքի ղեկավարի և ավագանու որոշումների, ՏԻՄ բյուջեի կատարողականի վերաբերյալ եռամսյակային և տարեկան հաշվետվությունների հետ:	3.1.7. զեկույց և առաջարկությունների փաթեթ		2014, 2015, 2016, 2017, 2018
3.2. Զարգացնել և տարածել Տեղական ինքնակառավարման մարմինների /ՏԻՄ/ գործունեության նկատմամբ քաղաքացիական վերահսկողության մեթոդները	3.2.1. Իրականացնել դիտորդական առաքելություն ՏԻՄ ընտրությունների ժամանակ՝ գնահատելով ընտրական իրավունքի խախտման հնարավոր ռիսկերը:	3.2.1. ամփոփած վիճակագրություն, վերլուծություն, զեկույց	3,2, Տեղական ինքնակառավարման մարմինների որոշումների կայացման գործընթացում քաղաքացիների վերահսկողության և մասնակցության բարձրացում	2014, 2015, 2016, 2017, 2018
	3.2.2. Բացահայտել Տեղական ինքնակառավարման մարմինների գործունեության մեջ կոռուպցիոն ռիսկերը և մշակել դրանց վերացման և կանխարգելմանն ուղղված օրենսդրիական և իրավակիրառ պրակտիկայի բարեփոխմանն առաջարկություններ	3.2.2. ամփոփած վիճակագրություն, վերլուծություն, զեկույց		2016
	3.2.3. Բացահայտել Տեղական ինքնակառավարման մարմինների	3.2.3. ամփոփած վիճակագրություն,		2014, 2015, 2016, 2017,

	գործունեության մեջ կոռուպցիոն ռիսկերը և մշակել դրանց վերացման և կանխարգելմանն ուղղված օրենսդրիական և իրավակիրառ պրակտիկայի բարեփոխմանն առաջարկություններ	վերլուծություն, զեկույց, առաջարկությունների փաթեթ		2018
ՌԱԶՄԱՎԱՐԱԿԱՆ ՆՊԱՏԱԿ 4. ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅԱՆ ԵՆԹԱԿԱՌՈՒՑՎԱԾՔԱՅԻՆ ՀԵՆՔԻ, ԿԱԶՄԱԿԵՐՊԱԿԱՆ ՄՇԱԿՈՒՅԹԻ ԵՎ ԻՆՍՏԻՏՈՒՑԻՈՆԱԼ ԿԱՐՈՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԶԱՐԳԱՑՈՒՄ				
4.1. Կանոնակարգել կազմակերպության մարդկային ռեսուրսների կառավարումը և ներքին հաղորդակցական կապերը	4.1.1. Աջակցել խորհրդին՝ խորհրդի կանոնակարգի մշակման հարցում՝ սահմանելով վարքագծի կանոններ, ռազմավարության արդյունավետության մշտադիտարկման գործիքակազմը,	4.1.1. խորհրդի կանոնակարգը, վարքագծի կանոններ,	Կազմակերպության մարդկային ռեսուրսների կառավարումը իրականացվում է արդյունավետ և համապարփակ	2014
	4.1.2. Մշակել և ներկայացնել խորհրդի հաստատմանը կազմակերպության նոր կառուցվածքը՝ համապատասխանեցնելով ռազմավարության արդյունավետ իրականացմանը	4.1.2.Խորհրդի կողմից հաստատված կազմակերպության նոր կառուցվածքը		2014
	4.1.3. Մշակել կամավորների ներգրավման և աշխատանքների կազմակերծպման ձեռնարկ	4.1.3. Կամավորների ձեռնարկ		2014
	4.1.4. Մշակել և միասնականացնել շահառուների, թիրախ խմբերի և շահակիցների քարտեզը՝ մանրամասնելով մասնակցային որոշումների կայացման մեջ յուրաքանչյուր շահակցի դերակատարումը	4.1.4. Շահակիցների քարտեզ և որոշումների կայացման մասնակցության քաղաքականության փաստաթուղթ		2014
	4.1.5. Մշակել կազմակերպության մարդկային ռեսուրսների կառավարման ձեռնարկ, որը	4,1,5, ՄՌԿ ձեռնարկ		2014

	կներառի նաև Ճգնաժամի կառավարման փիլիսոփայությունը			
4.2. Մշակել և կիրառել անձնակազմի արդյունավետ վերապատրաստման մեխանիզմներ՝ աշխատակիցների մասնագիտական գործունեության մակարդակը բարձրացնելու նպատակով	4.2.1. Մշակել և ներդնել մեթոդներ և ցուցիչներ կազմակերպության գործունեությունը և միջոցառումները որակի ներքին ապահովման գործընթացները մշտադիտարկելու (մոնիթորինգի) և կատարողականը գնահատելու գործընթացի բարելավմանն ուղղված հնարավորությունները սահմանելու համար՝ մշտադիտարկման, պարբերական ինքնավերլուծության, թիրախային գործողությունների պլանավորման վերաբերյալ:	4.2.1. Կատարողականի գնահատման ընթացակարգ	4,2, Աշխատակիցների մասնագիտական մակարդակը մշտապես բարձր է և համապատասխանում է կազմակերպության կարիքներին	2014
	4.2.2. Մշակել կազմակերպության հիմնական կոմպետենցիաների մատրիցան՝ հստակեցնելով ընդհանրական - գործառնական և իրավապաշտպանական կարողությունները՝մշակելով մասնագիտական զարգացման ծրագիր	4,2,2, Կոմպետենցիաների մատրիցա		2014
	4.2.3. Ստեղծել մասնագիտական տերմինների միասնական շտեմարան և հրատարակել այն բրոշյուրի տեսքով	4,2,3, Մասնագիտական տերմինների շտեմարան/բրոշուր		2014
4.3. Զարգացնել և արդիականացնել կազմակերպության կառավարման մեխանիզմները և ենթակառուցվածքային հենքը	4.3.1. Մշակել, ներդնել և կիրառել ֆինանսական և նյութական ռեսուրսների օգտագործման համակարգ՝ մշակելով ֆինանսական հոսքերի բազմազանեցման և հասանելիության մեխանիզմներ, գնումների կատարման քաղաքականությունը,	4,3,1, Ռեսուրսների տնօրինման ընթացակարգ	4,3, Կազմակերպության կառավարման մեխանիզմները և ընթակառուցվածքային հենքը արդիական են և լավագույն	2014

	ընթացակարգը և գույքագրման գործընթացը		ապահովում են կազմակերպության արդյունավետությունն ու արդյունարարությունը	
	4.3.2. Մշակել ֆինանսական կառավարման ձեռնարկ, հաշվապահական հաշվառմանք քաղաքականություն և ընթացակարգերը, հստակեցնել բյուջեի կազմման և կառավարման համակարգը	4,3,2, Ֆինասական կառավարման ձեռնարկ, հաշվապահական հաշվառման քաղաքականություն		2014
	4.3.3. Մշակել դրամաշնորհների կառավարման ձեռնարկ՝ հստակեցնելով դրամաշնորհային միջոցների բաշխման և դրանց մշտադիտարկման հստակ ընթացակարգերը	4,3,3, Դրամաշնորհների կառավարման ձեռնարկ		2015
	4.3.4. Մշակել, ներդնել և կիրառել կազմակերպության գործունեության քանակական և որակական ցուցանիշների գնահատման մեխանիզմներ	4,3,4, Կազմակերպության գործունեության գնահատման ընթացակարգ		2014
	4.3.5. Մշակել հանրային կապերի ռազմավարությունը և քաղաքականությունը	4,3,5, Հանրային կապերի ռազմավարական պլան և ընթացակարգեր		2014
	4.3.6. Վերանայել կազմակերպության կանոնադրությունը և վերագրանցել պետական ռեգիստրում	4,3,6, Վերագրանցված կանոնադրություն		2014
	4.3.7. Մշակել կազմակերպության ռազմավարական պլանավորման ձեռնարկը	4,3,7, Ռազմավարական պլանի գնահատման և վերանայման ընթացակարգ		2014
	4.3.8. Հաստատել տեղեկատվական տեխնոլոգիաների կառավարման և անվտանգության քաղաքականության ուղեցույցը	4,3,8, ՏՏ կառավարման քաղաքականության ուղեցույց		2014

Հավելված Ա. ՀՔԱ Վանաձորի գրասենյակի կառուցվածք

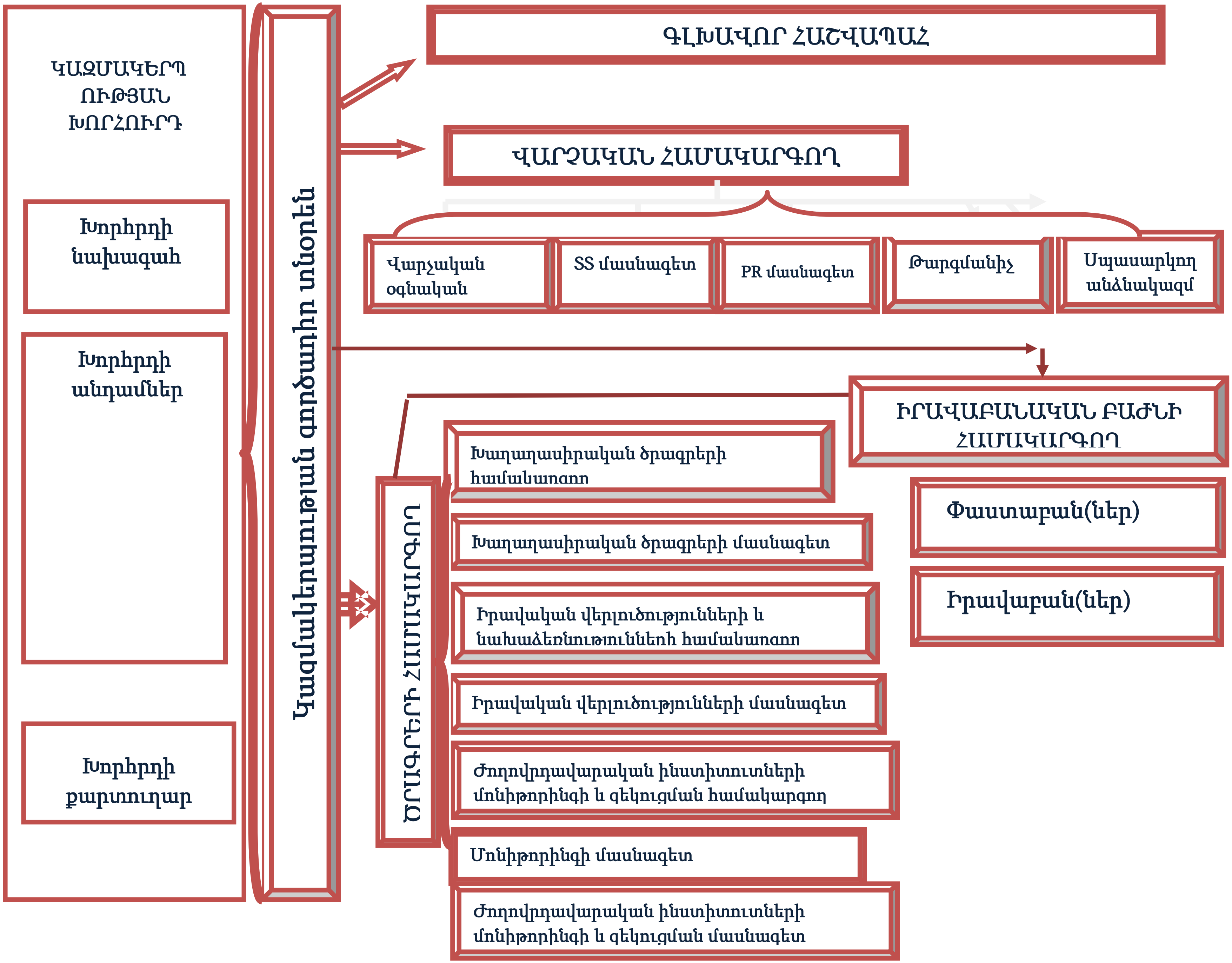

Հավելված Բ. 2014-2018 թթ. ռազմավարական պլանի իրականացման մոտավոր բյուջե

Սույն բյուջեն հիմնվում է Կազմակերպության գործունեության իրականացման համար իրականացված փաստացի ծախսերի դինամիկայի վրա, որոնք պայմանավորված են ընդհանուր գնաճով և կազմակերպության գործունեության մշտական ընդլայնմամբ

Բյուջեի կատեգորիա	2014 ՀՀ դրամ	2015 ՀՀ դրամ	2016 ՀՀ դրամ	2017 ՀՀ դրամ	2018 ՀՀ դրամ
Անձնակազմ (54-55%)	78 294 600	86 124 060	94 736 385	104 210 145	114 631 200
Ուղղակի (37-38%)	55 096 200	60 605 820	66 666 240	73 332 945	80 666 280
Վարչական (8%)	11 599 200	12 759 120	14 035 032	15 438 519	16 982 379
Ընդհանուր (100%)	**144 990 000**	**159 489 000**	**175 437 900**	**192 981 690**	**212 279 859**

Բյուջեի կատեգորիա 1ՄՆԴ = 405 ՀՀԴ	2014 ԱՄՆ դոլար	2015 ԱՄՆ դոլար	2016 ԱՄՆ դոլար	2017 ԱՄՆ դոլար	2018 ԱՄՆ դոլար
Անձնակազմ (54-55%)	193 320	212 652	233 917	257 309	283 040
Ուղղակի (37-38%)	136 040	149 644	164 608	181 069	199 176
Վարչական (8%)	28 640	31 504	34 654.4	38 119.8	41 931.8
Ընդհանուր (100%)	**358 000**	**393 800**	**433 180**	**476 498**	**524 147.8**

Հավելված Գ. Անդամներ

2012 - 2014 թթ. ՀՔԱ Վանաձորի գրասենյակի խորհրդի անդամներն են

1. Ագնեշկա Կլոսովսկա
2. Արմեն Սարգսյան
3. Զիգֆրիդ Վոբեր
4. Պասկալ Բոկերս
5. Քրիստ Մարուքյան

2014 – 2016թթ. ՀՔԱ Վանաձորի գրասենյակի խորհրդի անդամներն են

1. Կարեն Թումանյան
2. Արմեն Սարգսյան
3. Գայանե Մարտիրոսյան
4. Ռոբերտ Խաչատրյան
5. Օլյա Ազատյան

Հավելված Դ. Գործընկերներ և ցանցեր

Միջպետական և միջազգային գործընկեր կազմակերպություններ

- ԵԱՀԿ/ԺՀՄԻԳ, ԵԱՀԿ Երևանյան գրասենյակ
- Երևանում Եվրոպայի խորհրդի գրասենյակ
- Հայաստանում Եվրոպական միության պատվիրակություն
- ԵՄ տեղեկատվական կենտրոն Հայաստանում
- Հայաստանի Հանրապետությունում Ամերիկայի Միացյալ Նահանգների դեսպանություն
- Հայաստանի Հանրապետությունում Մեծ Բրիտանիայի և Հյուսիսային Իռլանդիայի Միացյալ Թագավորություն դեսպանատուն
- Հայաստանի Հանրապետությունում Գերմանիայի Դաշնային Հանրապետության դեսպանություն
- Human Rights Watch
- Amnesty International
- Frontline Defenders - իրավապաշտպանների աջակցության կառույց
- Միջազգային կարմիր խաչի կոմիտե (ICRC)
- Բաց Հասարակության Հիմնադրամներ (OSF)
- Նորվեգիայի հելսինկյան կոմիտե (NHC)
- Մարդու իրավունքների շահերի պաշտպանության եվրոպական կենտրոն իրավապաշտպան ՀԿ (EHRAC)
- Մարդու իրավունքների հելսինկյան հիմնադրամ, Լեհաստան (HFHR)
- Մարդու իրավունքների տուն հիմնադրամ, Նորվեգիա (HRHF)
- Ամերիկյան փաստաբանների ասոցիացիա. Իրավունքի գերակայություն նախաձեռնություն, ԱՄՆ (ABA ROLI)
- Արդար ընտրությունների և ժողովրդավարության միջազգային ընկերակցություն, Վրաստան (ISFED)
- Խոշտանգումներից տուժածների վերականգնման վրացական կենտրոն, Վրաստան (GCRT)

Միջազգային և տեղական ցանցեր

- Հելսինկյան Քաղաքացիական Ասամբլեայի ցանց
- Արևելյան գործընկերության (ԱԼԳ) Քաղաքացիական հասարակության ֆորում, Հայաստանի ազգային պլատֆորմ (EaP CSF, ANP)
- Քաղաքացիական համերաշխության պլատֆորմ (CSP)
- Մարդու իրավունքների տան ցանց, Մարդու իրավունքների տուն Երևան (HRHN, HRHY)
- Իրավապաշտպանների հարավկովկասյան ցանց (SCMHRD)
- Ժողովրդավարական ընտրությունների եվրոպական պլատֆորմ (EPDE)
- Երիտասարդ խաղաղասերների միացյալ ցանց (UNOY)
- UNITED ազգայնականության, ռասիզմի, ֆաշիզմի դեմ և գաղթականների ու Փախստականների աջակցության Եվրոպական ցանց (UNITED)

- Գործընկերություն հանուն բաց հասարակության (POS)
- Հայաստանի մարդու իրավունքների ցանց (HRA Network)
- «Բանակն իրականում» քաղաքացիական նախաձեռնություն
- Հակաթմրամոլային քաղաքացիական դաշինք

Տեղական գործընկեր կազմակերպություններ

- Ժուռնալիստների «Ասպարեզ» ակումբ
- Հայաստանի հելսինկյան կոմիտե
- Թրանսփարենսի Ինթերնեշնլ հակակոռուպցիոն կենտրոն
- Երևանի մամուլի ակումբ
- Կանանց Ռեսուրսային կենտրոն
- Իրավունքի գերակայություն
- Լիարժեք կյանք
- Հելսինկյան Ասոցացիա
- Հանրային տեղեկատվության և գիտելիքի կարիք
- Խոսքի ազատության պաշտպանության կոմիտե
- Իրական աշխարհ, իրական մարդիկ
- Հասարակական հետազոտությունների առաջատար խումբ
- Նոր սերունդ բարեգործական ՀԿ
- Սախարովի անվան մարդու իրավունքների պաշտպանության կենտրոն
- Առողջապահական նախաձեռնությունների հայկական կենտրոն
- «Ամբրելլա» միջազգային լրագրողների ցանց ՀԿ

«Հելսինկյան Քաղաքացիական Ասամբլեայի Վանաձորի գրասենյակ»

Տիգրան Մեծի 59, Վանաձոր, 2001,

Հայաստանի Հանրապետություն,

հեռ. **(+374 322) 4 22 68**; ֆաքս: **(+374 322) 4 12 36,**

Ինտերնետային կայքէջ**: www.hcav.am,** էլ. Փոստ: **hcav@hcav.am**